

Kunstbeschouwing S'
2de graad D- finaliteit
II-Kun'-d

BRUSSEL

D/2021/13.758/028

Versie januari 2022

Disclaimer

Gezien de te grote omvang en gedetailleerdheid van het geheel van de basisvorming en de specifieke vorming zoals bepaald door de Vlaamse regering (eindtermen, specifieke eindtermen, beroepskwalificaties) zal er, in tegenstelling tot het oorspronkelijke opzet van onze leerplannen, veelal onvoldoende ruimte zijn om de leerplandoelen in dit leerplan met voldoende diepgang te realiseren binnen de beschikbare onderwijstijd of voor het schoolbestuur, het lerarenteam of de individuele leraar om eigen inhoudelijke of didactische keuzes te maken.

De leerplannen 2de graad zijn opgesteld onder voorbehoud van de uitspraak van het Grondwettelijk Hof met betrekking tot het verzoekschrift waarmee de vernietiging van dat decreet wordt gevraagd.

Naargelang de samenstelling van de studierichting waarvoor een leerplan geldt, integreren de leerplandoelen eindtermen basisvorming, cesuurdoelen en/of doelen die leiden naar een beroepskwalificatie. In de concordantietabel geven we duidelijk aan welke leerplandoelen de eindtermen basisvorming, de cesuurdoelen en/of de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie realiseren. De opgenomen cesuurdoelen en de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie werden in overleg met de onderwijsverstrekkers vastgelegd en zijn onder voorbehoud van de goedkeuring van de curriculumdossiers 2de graad.

1 Algemene inleiding

De start van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Net zoals in de eerste graad zijn de nieuwe leerplannen van de tweede graad ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool en gaan ze uit van de professionaliteit van de leraar en het eigenaarschap van de school en het lerarenteam.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

De nieuwe leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool en laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lesuren ...).

De nieuwe leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

De nieuwe leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze** na de tweede graad. Het proces van de studiekeuze eindigt immers niet na de eerste graad. In de tweede graad onderzoeken leerlingen meer gericht waar hun capaciteiten liggen en wat hun talenten zijn. Leerplannen zijn daarbij een belangrijk hulpmiddel. De doelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen die voor een bepaalde studierichting kiezen. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen voor een meer geprofileerde studierichting in de derde graad.

De nieuwe leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden pedagogisch-didactisch voldoende ruimte voor een eigen aanpak van de leraar, het lerarenteam of de school [\[zie disclaimer\]](#).

De nieuwe leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming van de tweede graad. Leerplannen zorgen voor een samenhangend fundament van vorming voor alle leerlingen binnen een finaliteit en een studierichting. Ze vertrekken vanuit een gemeenschappelijk referentiekader en hanteren een gelijkgerichte terminologie met respect voor de eigenheid van elk vak. De samenhang in de tweede graad betreft zowel de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) als de horizontale samenhang tussen vakken binnen studierichtingen en over studierichtingen en finaliteiten. Waar relevant geven de leerplannen expliciet aan voor welke doelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren algemene vorming (incl. godsdienstleraren) en leraren specifieke vorming om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een vakleraar naar de lessen van een collega laat de leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

In wat volgt gaan we dieper in op een aantal uitgangspunten.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialogeschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed onderwijs is.
- Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor hen en hun collega's en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.
- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leeransen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de leraar, de school en de bredere samenleving. Scholen

zijn daarbij **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.

- Leraren vormen leerlingen door middel van inhouden van vorming, die we groeperen in **vormingscomponenten**: levensbeschouwelijke vorming, culturele vorming, economische vorming, lichamelijke vorming, maatschappelijke vorming, natuurwetenschappelijke en technische vorming, sociale vorming, talige vorming en wiskundige vorming. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over culturele vorming spreken zonder met taal bezig te zijn; je kan niet beweren dat wetenschap en techniek geen band hebben met economie, wiskunde of geschiedenis. Dwarsverbindingen doorheen de vakken zijn daarbij belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar** maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. De gemeenschappelijke leerplannen (Gemeenschappelijk funderend leerplan en Gemeenschappelijk leerplan ICT) helpen daartoe. Ze worden gestuurd door keuzes die een school (schoolbestuur, beleidsteam, lerarenteam) maakt. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Die leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

[zie disclaimer]

De vrijheid die de leraar krijgt om met het leerplan te werken vraagt van hem een grote professionaliteit. Professionaliteit vergt meesterschap. De leraar is dus een meester in zijn vak; hij beheerst de inhouden die hij onderwijst. Een diep gevoel van verantwoordelijkheid en de overtuiging dat elke leerling het recht heeft om op een goede manier gevormd te worden, liggen aan de basis van zijn professioneel bezig zijn.

Vorming is voor die leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Vorming is iets wat hem in die mate beroert dat hij voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren zoekt om de wereld te ontsluiten. Hij wil de leerling tot bij de wereld brengen. De leraar introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt en hij probeert hen ook vriend van die wereld te laten worden. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen gegrepen kunnen worden door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.

We hebben de leerplandoelen noch chronologisch noch hiërarchisch geordend. Vanuit het pedagogisch project van de school, vanuit zijn passie, expertise en creativiteit, in functie (van de beginsituatie) van de klasgroep kan de leraar eigen accenten leggen en differentiëren. Hij kan kiezen welke leerplandoelen hij op welke manier samenneemt bij het uitwerken van lessen, thema's of projecten.

In het leerplan leggen we geen didactische werkvormen vast. Ter ondersteuning van leraren(teams) geven we voor bepaalde leerplanonderdelen louter een indicatie van de nodige onderwijstijd. Dat betekent dat leraren(teams) alle vrijheid hebben om langere leerlijnen op te bouwen en in te zetten op de spiraalsgewijze aanpak van bepaalde leerplandoelen. Leraren bepalen zelf welke contexten ze laten spelen, welke methodieken ze hanteren.

1.4 Differentiatie

De nieuwe leerplannen bieden volop kansen om gedifferentieerd te werken. Ze laten toe om te differentiëren op verschillende manieren:

- verschillende inhoudelijke keuzes;
- doelen integreren;
- inhouden verbreden door andere contexten aan bod te laten komen;
- verdieping aanbieden;
- in te spelen op verschillen in het abstractievermogen van leerlingen.

Differentiëren is van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen die starten in een studierichting van de tweede graad en voor wie dit leerplan bestemd is, behoren immers wel tot de doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Dikwijls hebben zij reeds een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de eerste graad, de gevolgde basisoptie, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen.

Ook de motivatie van leerlingen is soms sterk verschillend. Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door het aanbieden van meer kennis of vaardigheden leerlingen uit te dagen.

Verschiede leerinhouden aanbieden aan verschillende leerlingen is één vorm van differentiatie. Andere mogelijkheden zijn differentiëren in didactiek, in graad van autonomie en ondersteuning. De ene leerling kan snel zelfstandig werken, de andere heeft intense begeleiding nodig. In de wenken bij de leerplandoelen verwijzen we soms naar differentiatiemogelijkheden. Dat kan door al dan niet ondersteuning of hulpmiddelen aan te bieden in de vorm van voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...

Didactische differentiatie kan ook betrekking hebben op het flexibel aanwenden van de beschikbare leertijd, zoals variëren in tempo van onderwijzen en in leertempo van leerlingen, de ene leerling of leerlingengroep wat meer tijd geven dan de andere om hetzelfde te leren.

Differentiatie kan ook door leerlingen naar verschillende producten te laten toewerken die dan naar gedifferentieerde vormen van evaluatie leiden.

1.5 Opbouw van de leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur: algemene inleiding, situering, pedagogisch-didactische duiding, leerplandoelen, basisuitrusting, concordantie. Alle onderdelen van het leerplan maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

In de **algemene inleiding** belichten we het leerplanconcept en gaan we o.m. dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

In de **situering** beschrijven we - waar relevant - de samenhang met de eerste graad, de samenhang in de tweede graad en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. de nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn sober en helder geformuleerd waarbij het leerplandoel als geheel het verwachte niveau van realisatie en beheersing aangeeft. Waar relevant voegen we bij de leerplandoelen een opsomming of een afbakening (★) toe die duidelijk aangeeft wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook de pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel.

Alle leerplandoelen zijn te bereiken, met uitzondering van attitudes. Leerplandoelen die een **attitude** zijn en dus na te streven, duiden we aan met een sterretje (*).

We tonen de **samenhang** met andere leerplannen in de **tweede graad**. Zo geven we het overleg in lerarenteams alle kansen. Waar relevant verwijzen we ook naar **samenhang met de eerste graad** en naar specifieke items die reeds in de leerplannen van de eerste graad aan bod kwamen.

Ten slotte geven we een aantal zinvolle of inspirerende **wenken** (✓). Het betreft voornamelijk een noodzakelijke toelichting bij leerplandoelen of specifieke begrippen, suggesties voor een mogelijke didactische aanpak of een afbakening van de leerstof.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

In de **concordantie** geven we aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde eindtermen, cesuurdoelen of doelen die leiden naar beroepskwalificaties.

1.6 Tot slot

[zie disclaimer]

De nieuwe leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze vormen een kwaliteitskader dat inzet op een eigen visie en een identiteitskader dat de unieke identiteit van een school in de diverse samenleving versterkt en ondersteunt. Zo garanderen we binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende

vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. We versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. We creëren ook ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden – via pedagogische begeleiding – ondersteuning waar nodig.

2 Situering

2.1 Samenhang in de tweede graad binnen de studierichting

Het leerplan is van toepassing in de tweede graad van de studierichtingen Architecturale en beeldende vorming en Beeldende en audiovisuele vorming.

In de studierichtingen Architecturale en beeldende vorming en Beeldende en audiovisuele vorming is er een sterke samenhang met de specifieke kunstvakken.

2.2 Plaats in de lessentabel

In de modellessentabel zijn voor dit leerplan twee graduren voorzien. [\[zie disclaimer\]](#)

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Kunstbeschouwing en het vormingsconcept

Het leerplan Kunstbeschouwing is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool. We streven in dit leerplan naar een integratie van artistieke & culturele vorming, maatschappelijke & historische vorming en talige vorming.

Via kunst stimuleren we jongeren om hun verbeeldingskracht te beleven, te versterken, vorm te geven en ervan te genieten. Vanuit kunst gaan leerlingen de dialoog aan met zichzelf, de anderen en de wereld. Door kunst brengen ze die dialoog in beeld. Kunst laat zien hoe kwetsbaar jongeren vaak zijn, maar tegelijk ook hoe beloftevol ze zijn. Tieners zitten daarbij in een levensfase waar ze op zoek zijn naar zichzelf. Door te kijken naar beelden en te luisteren naar muziek herkennen, verwoorden en verbeelden jonge mensen die eigen zoektocht. Klanken, woorden en beelden kunnen troosten en versterken.

Via kunstbeschouwing stimuleren we jongeren niet alleen om hun verbeeldingskracht te beleven, te versterken, vorm te geven en ervan te genieten, maar kunstbeschouwing is ook de onmisbare diepgaande kennismaking met de bouwstenen van een artistieke taal die de jongere zelf actief wil hanteren.

Kunst kan daarenboven iets genereus hebben. Ze opent vergezichten en nieuwe perspectieven. Kunst schenkt hoop aan jonge mensen. Schoonheid kan weliswaar de wereld niet veranderen, maar kan jonge mensen helpen om van een meer duurzame en rechtvaardige wereld te dromen en die te verbeelden.

3.2 Krachtlijnen

De leerlingen begrijpen kunst

De leerlingen beschrijven en analyseren vorm, inhoud, context en functie van kunstwerken. Ze situeren kunstwerken in een breed kunsthistorisch referentiekader. Ze maken kennis met een rijk cultureel erfgoed

doorheen tijd en ruimte. Ze leren verschillende vormen van kunst kennen. Ze verbreden hun artistieke horizon en leren kunstwerken interpreteren via beschrijving en analyse.

De leerlingen waarderen kunst

De leerlingen waarderen kunst. Ze drukken hun kunstappreciatie uit op gebied van esthetiek, vertolking van idee, herinnering, emotie, kracht en waarde van kunst.

Ze verbeelden of verwoorden hoe ze kunst ervaren en beleven, wat hen aangrijpt of onverschillig laat. Ze motiveren hun oordeel en appreciëren ook het oordeel van anderen. Kunstbeschouwing helpt hen bij hun persoonlijk werk in de ateliervakken.

De leerlingen integreren kunst in hun persoonlijke ontwikkeling

Door hun kennis, gevoelens en gedachten met anderen te delen, krijgen artistieke uitingen en de samenhang ervan, niet alleen betekenis voor henzelf, maar ook voor anderen en de wereld. Leerlingen groeien naar een persoonlijke en bewuste kunstbeleving, worden meer volwassen cultuurparticipanten, waardoor ze zelf op zoek gaan naar voor hen betekenisvolle kunstuitingen.

3.3 Opbouw

Het leerplan beschrijft kunstbeschouwing in fasen : beschrijven en begrijpen, analyseren, interpreteren en begrijpen. Die fasen kunnen niet op een rigide manier van elkaar gescheiden worden. De fasen vormen een groeilijn die kan inspireren als leerlijn bij het leerplan.

3.4 Leerlijnen

Het lerarenteam en de leraar maken een keuze om een leerlijn te ontwerpen binnen het vak Kunstbeschouwing van de tweede naar de derde graad. Belangrijk is dat een aantal principes worden gerespecteerd die van betekenis zijn omwille van de ontwikkeling van de leerling doorheen de graden. Leerlingen groeien in mogelijkheden om leerinhouden te beheersen:

- van meer concrete naar meer abstracte inhouden;
- van eenvoudige voorbeelden en situaties naar meer complexe verbanden;
- van begeleid naar meer autonoom reflecteren, analyseren en interpreteren; van kunst appreciëren tot zelf keuzes maken als volwassen cultuurparticipant.

3.5 Aandachtspunten

- De leerdoelen situeren zich in een kunsthistorisch referentiekader. Het leerplan kan opgehangen worden aan een chronologische opbouw waarbij de leraar in de tweede graad de kunst van de prehistorie tot de barok of rococo behandelt en in de derde graad de moderne en hedendaagse kunst. Deze opbouw sluit aan bij het leerplan Geschiedenis en neemt de historische inbedding en evolutie van kunsten als uitgangspunt. Bij het hanteren van een chronologische opbouw is het boeiend dat de leraar verbanden legt tussen oudere kunstwerken en actuele kunst.
- Een alternatieve thematisch gerichte opbouw is mogelijk wanneer men daarbinnen voldoende oog heeft voor de historische samenhang en inbedding.
- Binnen de studierichtingen waarvoor het leerplan geldt, ligt de nadruk op architecturale of het audiovisuele en de beeldende kunst. Belangrijk is wel dat daarnaast ook andere kunstvormen aan bod komen.

- Belangrijke elementen van kunstappreciatie worden mee gerealiseerd doorheen de kunstvakken van de studierichting.
- Leerlingen zullen kunst meer appreciëren als ze de kunstwerken echt te zien of te horen krijgen. Door museumbezoek, architectuurbezoek, concerten, tentoonstellingsbezoek vergroot je hun kennis en versterk je hun interesse.

4 Leerplandoelen

4.1 Beschrijven en begrijpen

LPD 1 De leerlingen situeren kunststromingen en kunststijlen binnen een kunsthistorisch referentiekader.

Samenhang tweede graad: II-GesB-d LPD4, 5, 6, 7; II- ABV-d LPD 6; II- BAV-d LPD 6

- ✓ Je situeert kunststromingen en kunststijlen binnen een kunsthistorisch referentiekader waarbij je de volgende periodes aan bod kunt laten komen:
 - Kunst van de prehistorie
bv. Grotschilderingen, vruchtbaarheidsbeeldje, megalietencultuur;
 - Kunst van Egypte en het nabije Oosten
bv. architectuur: graven en tempels, vrijstaande sculptuur en reliëf muurschilderingen;
 - Kunst van de klassieke oudheid: architectuur, prehelleense, Griekse, Etruskische en Romeinse sculptuur en schilderkunst;
 - Kunst van de overgangperiode van de oudheid naar de middeleeuwen: vroegchristelijke kunst, byzantijnse kunst;
 - Kunst van de middeleeuwen: romaanse kunst (architectuur, beeldhouwkunst), Gotische kunst (architectuur, beeldhouwkunst, schilderkunst)
 - Kunst van renaissance;
 - Kunst van de barok.
- ✓ Je verbindt dit kunsthistorisch referentiekader met de zeven periodes van het courante Westers historisch referentiekader.

LPD 2 De leerlingen situeren kunststromingen binnen de politieke, sociale, economische, culturele, filosofische en religieuze context.

Samenhang tweede graad: II-Ges B-d LPD 5, 6, 7

- ✓ Je toont de maatschappelijke, sociaal-economische, religieuze, culturele inbedding van kunst binnen verschillende historische perioden en op verschillende plaatsen aan.
- ✓ Je laat zien hoe vakmanschap, schoonheidsidealen, opdrachtgevers en het elitair of democratisch karakter van kunst doorheen de geschiedenis evolueren.
- ✓ Je toont aan hoe de evolutie van wetenschap en techniek kunst bepaalden en bepalen. Je illustreert dit aan de hand van verschillende kunstvormen. Architectuur bijvoorbeeld is rechtstreeks afhankelijk van de technische mogelijkheden waarover

men beschikt. Ook de wisselwerking tussen wetenschap en techniek enerzijds en kunst anderzijds kan geïllustreerd worden, bv. via de figuur van Leonardo da Vinci, die wellicht ook in de geschiedenislessen aan bod komt als 'genie' uit de renaissance. Ook Giotto, materiaal bij grotschilderingen, bouw kathedraal, uitvinding olieverf, camera obscura ... zijn daar een voorbeeld van.

- ✓ Je stimuleert leerlingen om kunst in verband te brengen met de maatschappij nu. Hoe keken mensen toen en hoe kijken ze nu naar kunst? Bv. schoonheidsideaal bij vruchtbaarheidsbeeldjes, Rubens, rococo, Maria-figuur ...
- ✓ Je toont aan hoe de kunst zelf ook de maatschappij kan veranderen, hoe innovatie in een samenleving vaak zijn oorsprong vindt in de creativiteit van kunstenaars. Bv. architectuur, Da Vinci ...

LPD 3 De leerlingen situeren het werk van kunstenaars als vertegenwoordigers van een stijlperiode.

- ✓ Je schetst de gewijzigde positie van de kunstenaar en de rol van de opdrachtgevers (kerk, hof, 'markt' ...).
- ✓ Je kan ook de 'persoonlijke context' van de kunstenaar betrekken op het kunstwerk: biografische elementen zijn soms noodzakelijk om een kunstwerk te begrijpen. Hoe kunnen bepaalde levensgebeurtenissen een kunstenaar en zijn werk beïnvloeden? Gekende voorbeelden uit de beeldende kunst zijn Caravaggio, Bernini ...

LPD 4 De leerlingen kijken vanuit een divers perspectief naar kunst.

Samenhang tweede graad: II- ABV-d LPD 4; II- BAV D LPD 4

- ✓ Multiperspectiviteit: je leert leerlingen vanuit een divers perspectief naar kunst kijken. Multiperspectiviteit houdt in dat men zich los kan maken van het eigen cultureel perspectief.
- ✓ Je legt aan leerlingen uit dat referentiekaders cultuurgebonden zijn en dus afhankelijk zijn van tijd en ruimte.
- ✓ Je leert leerlingen empathisch kunst beleven ook vanuit perspectieven die verder van hun leefwereld liggen. Voorbeelden hiervan zijn: romaans Mariabeeld, rol van mecenas, meester – leerling, invloed van religie, angst voor hiernamaals, grootte van de kathedraal, (her)ontdekken van anatomie.
- ✓ Je laat leerlingen kennis maken met een divers aanbod van kunstuitingen, over de grenzen heen. Je relateert een eurocentrische visie op kunst door kunst vanuit heel de wereld aan bod te laten komen.

LPD 5 De leerlingen beschrijven de inhoud van een kunstwerk binnen zijn historische en maatschappelijke context.

- ✓ Het gaat over de inhoud, het verhaal, het thema, de boodschap of het concept van een kunstwerk.

- ✓ Je duidt zelf de inhoud van het kunstwerk, het thema vanuit de optiek van de kunstenaar, de kunsthistorische periode, vanuit bronnen buiten het kunstwerk die de inhoud verduidelijken.
- ✓ Je kan ook inhouden van kunstwerken vergelijken in verschillende (kunst)historische periodes: het alledaagse, feest, geboorte, dood, geschiedenis, liefde, leven, rituelen ...
- ✓ Je laat leerlingen inzien dat een kunstwerk geen 'vaste' inhoud heeft, dat de kijker en luisteraar mee de inhoud van een kunstwerk kan bepalen. Leerlingen kijken of luisteren intens en gericht.

LPD 6 De leerlingen verklaren de vorm- en stijlkenmerken van een kunstwerk binnen zijn historische en maatschappelijke context.

Samenhang tweede graad: II- ABV-d LPD 13; II- BAV -d LPD 10

- ✓ Je duidt op de samenhang tussen stijl- en vormkenmerken van het kunstwerk met de materialen, het ambachtelijke en de techniciteit.
- ✓ Je stimuleert leerlingen om binnen de beeldende kunst de specifieke vormtaal van verschillende deelkunsten te onderscheiden en in hun eigenheid te verstaan, bv. architectuur, beeldhouwkunst, schilderkunst, wandtapijt, miniatuur, tuinarchitectuur, smeedwerk ...
- ✓ Je laat leerlingen beschrijven hoe een kunstwerk gemaakt is. Je onderzoekt samen met de leerlingen hoe de kunstenaar gebruik maakt van bouwstenen, technieken en materialen die specifiek zijn voor een bepaalde kunstvorm (de eigen 'kunsttaal' van elke kunstvorm).
- ✓ Leerlingen ontwikkelen de vaardigheid om vanuit een referentiekader van vormkenmerken kunstwerken toe te wijzen aan een bepaalde stijl, bv. barok: diagonale compositie, theatraliteit, beweging, clair-obscur ...

LPD 7 De leerlingen beschrijven de functie van een kunstwerk binnen zijn historische en maatschappelijke context.

Samenhang tweede graad: II- Ges B- LPD 7

- ✓ Je laat leerlingen nadenken over het doel van een kunstwerk.
- ✓ Je toont aan dat kunstwerken verschillende bedoelingen kunnen hebben: iets aanklaarten, commercieel voordeel halen, decoreren, entertainen, een idee vormgeven, informeren, in vraag stellen, maatschappelijk belang dienen, praktisch gebruiken, revolteren, schoonheid creëren. Kunst kan ook dienen als propagandamiddel, om te choqueren, te behagen, populariteit te verwerven, te ondersteunen (of hoe kunsten elkaar kunnen versterken).

4.2 Analyseren

LPD 8 De leerlingen analyseren methodisch een kunstwerk.

- ✓ Je kiest meerdere eenvoudige analysemethodes zoals kijkwijzers, lijst met verklarende woorden, het analysemodel van M.T.A. van de Kamp, VTS (Visual Thinking Strategies).
- ✓ Bij de analyse hou je rekening met de vorm, de inhoud, de context en de functie van het kunstwerk. Je brengt de verschillende elementen samen om het kunstwerk te beschouwen.
- ✓ Je kan als leraar een of meerdere methodes aanbieden, maar je kan ook leerlingen mee in de keuze betrekken. Je ondersteunt leerlingen om een analyse met de nodige diepgang te maken. In de derde graad doen ze dit meer op zelfstandige basis en met een grotere diepgang.
- ✓ Je laat leerlingen het resultaat van hun analyse voorstellen.
- ✓ Je hanteert de resultaten als bron van dialoog en wederzijdse verrijking van inzicht.

4.3 Interpreteren en waarderen

LPD 9 De leerlingen tonen aan dat men een kunstwerk op verschillende manieren kan interpreteren.

- ✓ Je toont aan hoe mensen doorheen tijd en ruimte en in een bepaalde context anders naar kunst gaan kijken. Interpretatie wordt beïnvloed door de persoonlijke referentiekaders, maar ook door kennis die verandert, door modetrends. Doorheen de tijd, vanop een andere plaats, vanuit een andere sociale context kijkt en luistert men op een andere manier naar kunstwerken. Visie, interpretatie en waardering veranderen.
- ✓ Voorbeelden hiervan zijn: 'Dood van Maria' van Caravaggio, het mysterie rond de identiteit van Da Vinci's 'Mona Lisa', de interpretatieverschuiving van 'Het huwelijk van Arnolfini' van Van Eyck ...
- ✓ Je toont ook aan dat interpretatie van kunst beïnvloed wordt door de achtergrond, kennis en ervaringen van leerlingen.

LPD 10 De leerlingen drukken uit wat een kunstwerk voor hen betekent met aandacht voor subjectieve voorkeuren.

- ✓ Je begeleidt de leerlingen om alle elementen van hun analyse aan elkaar te verbinden, ze goed en kritisch te onderbouwen en zo tot een eigen interpretatie te komen. Je laat ze een onderscheid maken tussen meningen en feiten. Daarvoor moeten ze afwegen welke aspecten belangrijk zijn.
- ✓ Je stimuleert leerlingen om nieuwe, originele ideeën over het kunstwerk te ontdekken.

LPD 11 De leerlingen tonen aan dat ze zich bewust zijn van de eigen culturele identiteit.

Samenhang tweede graad:

- ✓ De kunsthistorische bagage die de leerlingen verwerven kan als inspiratiebron dienen bij het maken van creatieve opdrachten binnen de ateliervakken, bv. aandacht voor verhoudingen via Da Vinci, fotoportret maken volgens Memling, clair-obscur van Rembrandt bij fotografie ...
- ✓ Je stimuleert leerlingen in het inzicht en aanvoelen waarom kunst belangrijk kan zijn in hun leven, in hun gedachten en hoe het gevoelens kan beïnvloeden en hen laat groeien als persoon.
- ✓ Je leert leerlingen een gefundeerd waardeoordeel opbouwen en daarna verwoorden. Je stimuleert hen in hun groei als betrokken cultuurparticipant.
- ✓ Je begeleidt hen in de ontwikkeling van een eigen culturele identiteit: wie ze zijn, wat hun culturele voorkeuren zijn en hoe je die ontwikkelt. Dat cultureel bewustwordingsproces impliceert het ontwikkelen van een eigen culturele interesse, voorkeur, argumentatie. Het is via dat proces van culturreflectie dat een persoon zijn eigen unieke culturele identiteit ontwikkelt.

5 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de uitrusting en het didactisch materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Een lokaal

- dat toelaat om zowel frontaal les te geven als de leerlingen gegroepeerd aan de slag te laten gaan;
- met een (draagbare) computer waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
- met de mogelijkheid om internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid;
- met een grote, goed zichtbare kunsthistorische analoge of digitale tijdlijn met de in het leerplan opgesomde periodes. Idealiter laat deze tijdlijn toe om het referentiekader ook stapsgewijs op te bouwen;
- met een grote kaart van de wereld en Europa, analoog of digitaal;
- met de mogelijkheid om actualiteit een plaats te geven in het lokaal, analoog of digitaal.

Toegang tot (mobile) devices voor leerlingen

6 Concordantie

De concordantietabel geeft aan welke leerplandoelen cesuurdoelen (CD) realiseren. [zie disclaimer]

Leerplandoelen	Cesuurdoelen
1	CD 4.7.1

2	CD 4.7.1
3	CD 4.7.1
4	CD 4.7.1
5	CD 4.7.1
6	CD 4.7.1
7	CD 4.7.1
8	CD 4.7.2
9	CD 4.7.2

6.1 Cesuurdoelen

4.7.1 De leerlingen analyseren kunstuitingen uit verschillende kunststromingen, periodes en samenlevingen om een kunsthistorisch referentiekader uit te bouwen.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel waaronder de zeven periodes van het courante westerse historische referentiekader

*Conceptuele kennis

- Bouwstenen, technieken en materialen van kunstuitingen
- Theorieën zoals esthetische, ethische en representatieve opvattingen over wat kunst is
- Kenmerkende kunsthistorische elementen zoals schoonheidsidealen, vakmanschap, het artistiek parcours, de rol van het bovennatuurlijke, abstractieniveaus, economische waarde, de aandacht voor de vorm, de mate van weerspiegeling of vervreemding van de maatschappij, de stijlkenmerken, de rol van de opdrachtgever(s), de rol in beeldvorming over het verleden of het heden, de rol in opinievorming, de betekenissen, de genderdimensie

*Procedurele kennis

- Hanteren van meerdere perspectieven (multiperspectiviteit)
- Situeren van kunstuitingen in de maatschappelijke, historische en geografische context
- Analyseren en interpreteren op een kunsttechnische wijze

Met inbegrip van context

- Het cesuurdoel wordt gerealiseerd met artistieke expressievormen zoals architectuur, beeldende en audiovisuele kunsten, muziek, literatuur, toegepaste kunsten, podiumkunsten.

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: Analyseren

4.7.2 De leerlingen passen analysemethoden uit artistiek onderzoek binnen een aangereikte dataset toe.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel

*Conceptuele kennis

- Bouwstenen, technieken en materialen van kunstuitingen
- Kenmerkende kunsthistorische elementen vermeld in de conceptuele kennis van het cesuurdoel 4.7.1*

*Procedurele kennis

- Toepassen van analysemethoden uit artistiek onderzoek zoals visuele, auditieve, materiële, kwantitatieve, discours-, inhouds-, sociale netwerk- en contextanalyse, zelfanalyse
- Hanteren van meerdere perspectieven (multiperspectiviteit) zoals eerstpersoonsperspectief en derdepersoonsperspectief

Met inbegrip van context

- Het cesuurdoel wordt gerealiseerd met een aangereikte onderzoeksvraag en een aangereikte analysemethode.

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: Toepassen

Inhoud

1	Algemene inleiding	5
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	5
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	5
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	6
1.4	Differentiatie	7
1.5	Opbouw van de leerplannen.....	8
1.6	Tot slot	8
2	Situering	9
2.1	Samenhang in de tweede graad binnen de studierichting	9
2.2	Plaats in de lessentabel.....	9
3	Pedagogisch-didactische duiding.....	9
3.1	Kunstbeschouwing en het vormingsconcept	9
3.2	Krachtlijnen	9
3.3	Opbouw.....	10
3.4	Leerlijnen.....	10
3.5	Aandachtspunten.....	10
4	Leerplandoelen	11
4.1	Beschrijven en begrijpen.....	11
4.2	Analyseren.....	14
4.3	Interpreteren en waarderen	14
5	Basisuitrusting	15
6	Concordantie	15
6.1	Cesuurdoelen	16